

Şiddet Mağduru Kadınların Duygu İfadelerini Algılama Biçimleri

The Perception of Emotional Expression in Women Victims of Violence

İrem Özge KUTLU¹, Aslı Dila AKİŞ²

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Başvuru Tarihi: 11 Şubat 2025

Kabul Tarihi: 20 Haziran 2025

Makaleye Atıf Yapmak için: Kutlu, İ., Ö. ve Akiş, A., D. (2025). Şiddet mağduru kadınların duygu ifadelerini algılama biçimleri. *Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi Psikoloji Dergisi (KİÜ)*, 3(1), 52-69.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.15773706>

ÖZET: Bu çalışma, bireylerin duygusal farkındalık ve yüz ifadelerini tanıma becerilerinin, şiddet deneyimi ve yardım alma durumu ile ilişkisini incelemektedir. Araştırmaya 18-55 yaş aralığında toplam 401 kadın katılmıştır. Katılımcıların %36,2'si şiddete maruz kaldığını, %63,8'i ise herhangi bir şiddet deneyimi yaşamadığını belirtmiştir. Veriler, Duygusal Öz-Farkındalık Ölçeği ve Türk Toplumunda Sağlıklı Bireylerin Yüz İfadelerinden Oluşan Duyguları Tanımlama Testi aracılığıyla toplanmış, SPSS 26.0 programı ile analiz edilmiştir. Bulgular, şiddet mağdurlarının duygusal farkındalık ve yüz ifadelerini tanıma becerilerinin, şiddet yaşamamış bireylere kıyasla anlamlı derecede düşük olduğunu göstermiştir ($p < 0.05$). Şiddet türleri incelendiğinde, farklı şiddet biçimlerine uğrayan bireylerin, diğer gruplara kıyasla daha düşük performans sergilediği tespit edilmiştir. Şiddet mağduru kadınlar arasında yardım alanların, yardım almayanlara göre hem duygusal farkındalık hem de yüz ifadelerini tanıma becerilerinde daha yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Çalışma bulguları doğrultusunda, şiddetle mücadelede sürdürülebilir bir etki sağlamak amacıyla, bireylerin çocukluk döneminden itibaren şiddetin türleri, tanımları ve döngüleri hakkında bilinçlendirilmesini hedefleyen kapsamlı eğitim programlarının geliştirilmesi ve mağdurların güvenli, gizliliğe dayalı yardım ile bütüncül destek hizmetlerine erişimini sağlayacak sistemlerin güçlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Duygusal farkındalık, şiddet deneyimi, yardım alma, yüz ifadelerini tanıma

¹ Sorumlu Yazar, Haliç Üniversitesi, ozgekutlu1997@gmail.com, ORCID: 0009-0003-5504-5900

² Haliç Üniversitesi, asliakis@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2827-8106

ABSTRACT: *This study investigates the relationship between individuals' emotional awareness, facial expression recognition abilities, and variables such as demographic characteristics, experiences of violence, and help-seeking behavior. The study included a total of 401 women aged between 18 and 55. Among the participants, 36.2% reported having experienced violence, while 63.8% stated that they had not been exposed to any form of violence. Data were collected using the Emotional Self-Awareness Scale and the Test of Emotion Recognition from Facial Expressions in Healthy Adults in Turkish Society, and were analyzed using SPSS 26.0 software. The findings revealed that individuals who had experienced violence scored significantly lower on emotional awareness and facial expression recognition compared to individuals who had not experienced violence ($p < 0.05$). When examining the types of violence, individuals exposed to multiple forms of violence performed worse than other groups. Among survivors of violence, those who sought help had significantly higher scores in both emotional awareness and facial expression recognition compared to those who did not seek help. Based on these findings, it is recommended to develop comprehensive educational programs aimed at raising awareness from childhood about the types, definitions, and cycles of violence. Moreover, it is essential to strengthen systems that ensure survivors' access to safe, confidential help and integrated support services in order to achieve a sustainable impact in combating violence.*

Keywords: *Emotional awareness, experience of violence, help-seeking, facial expression recognition*

1. GİRİŞ

1.1. Şiddet

6284 sayılı Kanun'a (2012) göre, şiddet kişinin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesine ya da acı çekmesine neden olan veya böyle bir sonuca yol açma ihtimali bulunan eylemleri ifade eder. Bu tanım, tehdidi, baskıyı, özgürlüğün keyfi kısıtlanmasını ve sosyal, kamusal veya kişisel alanlarda tüm şiddet türlerini içeren her türlü tutum ve davranışı kapsamaktadır. Bir başka tanımla ise şiddet, failine bağlı olarak bireyin kendine yönelttiği şiddet, kişiler arası şiddet ve toplumsal şiddet olmak üzere üç ana kategoriye ayrılmaktadır. Bu sınıflandırma, şiddet davranışlarını yalnızca fiziksel, cinsel veya psikolojik boyutlarıyla ele almakla sınırlı kalmayıp; aynı zamanda yoksunluk ve ihmali de kapsamaktadır (Dünya Sağlık Örgütü [DSÖ], 2002).

1.2. Kadına Yönelik Şiddet

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'a (2012) göre, kadına yönelik şiddet; yalnızca kadın olmaktan kaynaklanan ya da cinsiyete dayalı ayrımcılıkla ilişkili her türlü tutum ve davranışı kapsamaktadır. Bu davranışlar, kadının insan haklarını ihlal eden ve yasal çerçevede şiddet olarak tanımlanan eylemler arasında yer almaktadır. Bu yönüyle şiddet olgusu, yalnızca kadınların yaşamlarını etkilemekle kalmamakta, aynı zamanda toplumsal yapıyı da derinden sarsmaktadır. Nitekim tarihsel süreçte her toplumda gözlemlenen bu sorun, özellikle savunmasız grupların şiddetle daha sık karşı karşıya kaldığını göstermektedir (Görücü, 2024).

Türkiye Büyük Millet Meclisi (2011), raporunda toplumsal düzeyde bu denli yaygın olan şiddetin nedenlerini anlamak adına, çeşitli sosyokültürel değişkenler incelenmiştir. Rapora göre, yükseköğretim mezunu her altı erkekten biri eşine fiziksel şiddet uygulamaktadır. Bu durum, eğitim düzeyinin tek başına şiddeti önlemede yeterli olmadığını ve eğitilmiş bireyler arasında da şiddetin yaygın bir sorun olduğunu göstermektedir. Öte yandan, kadınlar toplumunda şiddetin sınıflandırılmış tüm türlerine maruz kalabilmekte ancak en yaygın biçimin kişiler arası şiddet olduğu ortaya konmaktadır. Tüm kültürlerde yaygın şekilde gözlemlenen bu şiddet türü, bir kişi ya da sınırlı bir grup tarafından kadına yöneltilmekte; aile/partner şiddeti ve toplum şiddeti olmak üzere iki alt başlıkta incelenmektedir. Aile ya da partner kaynaklı şiddet çoğunlukla özel yaşam alanlarında gerçekleşirken, toplum şiddeti daha çok kamusal alanlarda, tanımadıkları kişilerce uygulanmaktadır (Krantz ve Garcia-Moreno, 2005).

DSÖ'nün (2002) araştırmasına göre, dünya genelinde her üç kadından biri fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalmakta; bu şiddetin %30'u mevcut partner, %7'si ise tanımadıkları kişiler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu verilerle, şiddetin faili her kim olursa olsun, kadınlar üzerinde fiziksel, psikolojik ve sosyal düzeyde uzun süreli ve derin etkiler bıraktığı ortaya konmaktadır. Kadınların cinsiyetleri nedeniyle maruz kaldıkları bu şiddet, sağlıklı yaşam sürelerinin %5 ila %16 oranında

azalmasına yol açmakta; dolayısıyla, şiddetin yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda fiziksel ve psikolojik yönleriyle yaşamı tehdit eden ciddi bir halk sağlığı sorunu olduğunu gözler önüne sermektedir (Özcan ve Uzun, 2023). Şiddet, kadınların duygusal dünyasında ciddi travmalara yol açmakta ve özellikle travma sonrası stres bozukluğunun (TSSB) gelişiminde etkili olmaktadır. Şiddetin sıklığı ve şiddet uygulayan kişi sayısındaki artış, TSSB riskini artırmaktadır. Bunun yanında, partner tarafından tekrar tekrar şiddet görmek, kadınların sağlıklı baş etme yolları geliştirmesini zorlaştırmakta; duygularını bastırma, kaçınma ve içe çekilme gibi sağlıksız yöntemlere yönelmelerine neden olmaktadır. Bu durum, hem duygu düzenleme becerilerini bozmakta hem de şiddet döngüsünü beslemektedir (Taccini vd., 2024).

1.3. Duygular

Duyguların evrimsel süreçteki işlevi incelendiğinde, “duygu nedir?” sorusuna verilen en yaygın yanıt, organizmanın bilişsel, fiziksel ve psikolojik süreçlerine aniden uyum sağlamasına yardımcı olan özelleşmiş durumlar olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, duyguların çevresel değişikliklere uyum sağlama sürecinde kritik bir rol oynadığını ve davranışları yönlendirerek organizmanın hayatta kalmasına katkı sunduğunu vurgular (Torun, 2015).

Benzer şekilde, duygular bireyin öznel deneyimlerini yansıtan ve kişi açısından anlamlı olaylarla ilişkilendirilen yaşantılar olarak görülmektedir (Çeçen, 2002). Bireyin neyi algılayacağına, bu algıyı nasıl yorumlayacağına, bilgiyi ne hızda işleyeceğine ve karşılaştığı durumlara nasıl tepkiler vereceğine yön verir. Bu işlevsel rolünün yanı sıra, duygular hayatta kalma, etkili iletişim kurma ve problem çözme gibi yaşamsal becerilerde de belirleyici bir işleve sahiptir (Çelik ve Aydoğdu, 2018).

Darwin (1998), duyguları enerjik duygular, depresif duygular ve nötr duygular olmak üzere üç temel kategoride sınıflandırmıştır. Ona göre duygular, çevresel değişimlere ve olası tehditlere hızlı yanıt verilmesini sağlayan bir uyum mekanizmasıdır. Özellikle öfke ve sevinç gibi enerjik duygular, bireyi harekete geçirerek çevresel uyaranlara hızlı ve etkili tepki verilmesine olanak tanır. Bu yaklaşım, duyguların evrimsel süreçte hayatta kalma becerilerini desteklediğini ortaya koyar. Ayrıca, Darwin duyguların uygun biçimde yönetilmesinin, bireyin toplumsal ilişkilerinde sağlıklı davranışlar sergilemesi açısından büyük önem taşıdığını belirtmiştir.

Darwin’ın kuramsal çerçevesine katkıda bulunan Tomkins ise duyguların yalnızca yüzeysel belirtilerini değil, bedensel etkilerini de dikkate alan bir model geliştirmiştir. Tomkins, duyguların bireylerin davranışlarını ve motivasyonlarını şekillendirdiğini, aynı zamanda toplumsal etkileşimlerde belirleyici olduğunu savunur. Bu yaklaşım, duyguların hem bireysel deneyimi hem de sosyal bağları yapılandırıldığını göstermektedir (Çelik ve Aydoğdu, 2018). Bu kuramsal temellerden yola çıkan Ekman, Sorenson ve Friesen ise duyguların evrenselliğini yüz ifadeleri üzerinden deneysel olarak incelemiştir. Farklı kültürel arka planlara sahip bireyler, mutluluk, öfke, tikslenme, korku, şaşkınlık ve üzüntü gibi altı temel duyguyu yüz ifadelerinden yüksek doğrulukla tanımıştır. Bu bulgular, temel duyguların hem

evrensel biçimde ifade edildiğini hem de kültürler arası tanınabilirliğe sahip olduğunu ortaya koymuştur (Ekman vd., 1969).

1.3.1. James-Lange Duygu Teorisi

James ve Lange'e göre, bedensel tepkiler duygusal deneyimlerin temelini oluşturur. Çevresel bir uyarana verilen fizyolojik tepkiler, duyguların ortaya çıkmasına yol açar. Örneğin, bir köpekle karşılaşan kişinin göz bebeklerinin büyümesi ve tüylerinin diken diken olması gibi tepkiler, bireyin korku duymasına neden olur. Bu kurama göre, insanlar korktukları için kaçmaz; kaçtıkları için korkarlar (Tuna ve Kayaoğlu, 2011). Örneğin, bir ayı gördüğünüzde kalp atışınız hızlanır. Bu bedensel değişimi "Titriyorum, bu yüzden korkuyorum" şeklinde yorumladığınızda korku duygusu ortaya çıkar (Plutchik ve Kellerman, 2013).

1.3.2. Cannon-Bard Teorisi

Cannon ve Bard, duygusal ve fizyolojik tepkilerin eşzamanlı olarak meydana geldiğini savunmuşlardır. Onlara göre, duygular yalnızca fizyolojik tepkilerden kaynaklanmaz. Talamus, bir uyarana algılandığında hem kortekse (duygunun bilinçli olarak fark edilmesi) hem de otonom sinir sistemine (fizyolojik uyarılma) eşzamanlı sinyaller gönderir. Örneğin, saldırgan bir köpekle karşılaştığınızda hem korku hisseder hem de aynı anda kalp atışlarınız hızlanır (Dror, 2013). Teorinin eleştirileri, fizyolojik tepkilerle duyguların eş zamanlı oluşumu fikrine odaklanır. Bazı durumlarda, vücut tehlikeye anında tepki verir ve duygusal deneyim daha sonra ortaya çıkar. Örneğin, ani bir tehlikede beden hızlı bir kaçış tepkisi geliştirirken korku duygusu daha sonra hissedilebilir (Tuna ve Kayaoğlu, 2011).

1.3.3. Schachter ve Singer'in İki Faktörlü Teorisi

Schachter ve Singer, duyguların yalnızca fizyolojik uyarılmalardan kaynaklanmadığını, aynı zamanda bu uyarılmaların bilişsel yorumlanmasıyla şekillendiğini belirtmiştir. Bir birey, fizyolojik tepkilerini çevresel bağlama göre anlamlandırır. Örneğin gerginlik ve terleme durumu, silahla tehdit edilme durumunda korku, romantik partnerin gülümsemesi durumunda ise aşk olarak yorumlanabilir (Schachter ve Singer, 1962).

Maranon'un (1924) çalışması, bu teoriyi destekleyen bir bulgu sunar. Deneklere adrenalin enjekte edildiğinde, fiziksel belirtileri genellikle "duygu benzeri bir his" olarak ifade etmişlerdir. Ancak, bu belirtilerin nedeni bilişsel bir bağlamla açıklandığında, gerçek bir duygusal tepki ortaya çıkmıştır. Bu durum, bilişsel faktörlerin duygusal deneyimlerdeki rolünü vurgular (Plutchik ve Kellerman, 2013). Teoriye göre, çevresel ipuçları duyguların tanımlanmasında belirleyicidir. Aynı fizyolojik uyarılma farklı durumlarda farklı duygular olarak algılanabilir. Örneğin:

1. "Gerginim ve terliyorum + bana silah doğrultuluyor = Korkuyorum."
2. "Gerginim ve terliyorum + biri bana romantik şekilde bakıyor = Aşığım."

Bu teori, duyguların fizyolojik tepkiler ve çevresel bağlamın etkileşimiyle oluştuğunu savunur. Ayrıca, fizyolojik uyarılmaların yoğunluğu azaltıldığında duyguların da azaldığını veya yanlış yorumlandığında duygusal tepkinin daha yoğun hâle gelebileceğini belirtir (Reisenzein, 1983).

1.4. Şiddetin Psikolojik ve Duygusal Algı Üzerindeki Etkileri

Kadın, maruz kaldığı şiddet sonucunda TSSB, depresyon, sürekli korku hali, anksiyete bozuklukları, zedelenmiş öz değer, cinsel işlev bozuklukları, yeme bozuklukları ve obsesif-kompulsif davranış bozuklukları gibi karmaşık psikolojik rahatsızlıklar yaşayabilmektedir. Şiddetin bu olumsuz sonuçları, kadınların ruh sağlığını derinden etkileyerek, genel iyilik hallerini, günlük yaşamlarını, duygusal tepkilerini ve sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkilemekte; genel yaşam kalitelerinin düşmesine neden olmaktadır (Frueh, 2000; Subaşı ve Akın, 2003).

Şiddet gibi travmatik yaşantılar, bireyde yoğun duygusal tepkiler ve fizyolojik uyarılmalar yaratabilmekte ve kişinin duygu düzenleme kapasitesini aşarak travma ile ilişkili uyaranlardan kaçınmaya ve bu uyaranlara karşı artan duyarlılığa neden olabilmektedir. Bu kaçınma davranışı ise duygusal işlemenin önünü tıkayarak TSSB belirtilerinin şiddetlenmesine yol açabilmektedir. Şiddetin sebep olduğu bu duygu düzenleme güçlüğü; bireyin duygularını tanıma, anlama, kabul etme, bu duygular karşısında davranışlarını kontrol etme ve uygun başa çıkma stratejileri geliştirme becerilerindeki yetersizlikleri kapsayan çok boyutlu bir yapıdır. Bu güçlük, TSSB'nin sürdürülmesinde önemli bir etken olarak değerlendirilmektedir (Simpson vd., 2022).

Akhter ve diğerleri (2009), TSSB'nin nörobiyolojik etkilerini incelemiş ve TSSB'li bireylerde beyin aktivitelerinde belirgin değişiklikler gözlemlemiştir. Masten ve diğerleri (2008), bu değişikliklerin, travma ile bağlantılı uyaranlara karşı artan duyarlılıkla ilişkili olduğunu vurgulamıştır. Kirsch ve Brunnhuber (2006) ise, TSSB'nin duygu düzenleme becerileri ve yüz ifadelerini tanıma mekanizmalarındaki etkilerinin altını çizmiştir.

Yüz ifadelerinin, bireyler için duygular hakkında bilgi taşıdığı düşünüldüğünde, TSSB'ye bağlı olarak yüz ifadelerini tanıma yeteneğindeki zayıflama, duygusal algıyı zayıflatmakta ve yüz ifadeleriyle ilişkili anlamların kaybolmasına neden olabilmektedir (Adolphs vd., 1996). Öte yandan, TSSB ile yüz ifadelerini tanıma yetenekleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar karmaşık sonuçlar ortaya koymuştur. Bazı araştırmalar, TSSB'nin bu yeteneği zayıflattığını öne sürerken, diğerleri TSSB'nin özellikle üzüntü ve korku gibi duyguları tanıma yeteneğini artırabileceğini belirtmiştir. Bu çelişkili bulgular, TSSB'nin etkilerinin bireyden bireye değişebileceğini ve yüz ifadelerini algılamadaki güçlüklerin travmanın niteliği ve bireysel farklılıklara bağlı olduğunu göstermektedir (Mills ve McLean, 2015).

Bu doğrultuda, çalışma boyunca şiddete maruz kalmış kadınların duygu ifadelerini algılama biçimleri derinlemesine incelenmiş; şiddetin fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik boyutlarının yanı sıra, bu türlerin bir arada bulunmasının yüz ifadelerini algılama üzerindeki etkileri araştırılmıştır.

Çalışmanın temel hedefi, kadınların duygu ifadelerini nasıl algıladığını ve bu algıların hangi faktörler tarafından şekillendiğini anlamaktır. Bu kapsamda elde edilen bulgular, hem mevcut literatüre katkı sağlayacak hem de gelecekte bu alanda yapılacak araştırmalar için yol gösterici olacaktır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, nicel bir araştırma yöntemi kullanılmış olup kesitsel desende form kullanılarak veriler toplanmıştır. Kesitsel desen, evrenin özelliklerini veya iki ya da daha fazla evren arasındaki farklılıkları tanımlamaya imkân verir ve kesitsel tasarımda elde edilen korelasyonel sonuçlar, araştırmacının öngöründe bulunmasına olanak tanır (Shaughnessy vd., 2021).

Araştırmanın örneklemini 18-55 yaş aralığındaki kadın katılımcılardan oluşmaktadır. Katılımcılar, kartopu örnekleme yöntemleri kullanılarak seçilmiş ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden toplam 401 katılımcı üzerinde inceleme yapılmıştır. Araştırmada veri toplamaya başlanmadan önce “Haliç Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu”ndan yazılı onay alınmıştır. Veri toplama araçları olarak araştırmacının hazırladığı Kişisel Bilgi Formu, Duygusal Öz Farkındalık Ölçeği-10 (A-DÖFÖ-10), ve Türk Toplumunda Sağlıklı Bireylerin Yüz İfadelerinden Oluşan Duyguları Tanımlama Testi (TTDDT) kullanılmıştır.

2.1. Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, tanı almış bir psikolojik hastalık öyküsü olup olmadığı, fiziksel, cinsel, duygusal/psikolojik ve ekonomik şiddete uğrayıp uğramadığı, yardım alıp almadığı gibi araştırmanın amacı doğrultusunda gerekli olan bilgiler, kişisel bilgi formunda toplanmıştır. Bu form, araştırma sürecinde katılımcılardan elde edilecek demografik özellikler ve şiddetle ilgili deneyimlerin detaylarını içerecek şekilde hazırlanmıştır.

2.2. Duygusal Öz Farkındalık Ölçeği-10 (A-DÖFÖ-10): Killian (2012) tarafından geliştirilen Duygusal Öz-Farkındalık Anketi, öz-bildirim temelli bir duygusal zekâ ölçüm aracı olup beş alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek Tatar ve diğerleri (2017), tarafından Türkçeye uyarlanmış ve bu süreçte yaşları 16 ile 66 arasında değişen 445 kadın ve 242 erkek olmak üzere toplam 687 katılımcıdan veri toplanmıştır. 5’li likert tipi (1 = Hiç uygun değil, 5 = Tamamen uygun) olarak yapılandırılan ölçek, toplam 10 maddeden oluşmakta ve 2., 4., 6., 8. ile 10. maddeler ters puanlanmaktadır. Maddelerin 1 ile 5 arasında puanlanması esasına dayanan ölçekten elde edilebilecek en yüksek toplam puan 50’dir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması duygusal öz farkındalık düzeyinin de yüksek olduğunu belirtmektedir. Yapılan güvenirlik analizinde, ölçeğin genel toplamı için Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayısı .87 olarak bulunmuş, bu da ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır.

2.3. Türk Toplumunda Sağlıklı Bireylerin Yüz İfadelerinden Oluşan Duyguları Tanımlama Testi (TTDDT): Türk toplumuna özgü yüz ifadelerine dayalı bir duygu tanıma testi geliştirmek amacıyla, Turan ve diğerleri (2020) tarafından 18-60 yaş aralığında 64 gönüllü katılımcıyla bir çalışma yürütülmüştür. Çalışma kapsamında, altı temel duygu (mutluluk, üzüntü, şaşkınlık, korku,

tiksinme, öfke) ile nötr ifadeleri içeren bir görsel test materyeli oluşturulmuştur. Materyali, her bir duygu kategorisinden 10 yüz ifadesi olmak üzere toplam 70 fotoğraftan oluşmaktadır. Uygulamada, fotoğraflar aynı duygu ifadesi arka arkaya gelmeyecek şekilde rastgele sıralanarak katılımcılara gösterilmiştir. Katılımcılardan, her yüz ifadesinin hangi duyguya ait olduğu altı temel duygu veya nötr seçenekleri arasından seçmeleri istenmiştir. Her doğru yanıt 1 puan olarak değerlendirilmiş olup, testten alınabilecek en yüksek puan 70'tir. Testte alınan yüksek puan, duygusal yüz ifadelerini tanıma becerisinin yüksek olduğunu göstermektedir. Tüm görseller 400x265 piksel boyutunda sunulmuştur. Veri analizinde ise Wilcoxon testi, Mann-Whitney U testi ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında ve %5 anlamlılık düzeyinde ($p < .05$) değerlendirilmiş, test-tekrar test korelasyon katsayısı $r = .58$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılığına ilişkin hesaplanan Cronbach's Alpha katsayısı .85'tir. Bu değer, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Verilerin analizinde SPSS 26.0 istatistik paket programından destek alınmıştır.

3. BULGULAR VE ANALİZ

Çalışmada, DÖFÖ ve TTDTT puanlarının normal dağılıma uygun olup olmadığı basıklık ve çarpıklık katsayıları incelenerek değerlendirilmiştir. Katsayıların -2 ile +2 aralığında olması normal dağılım açısından yeterli kabul edilmiştir (Uysal ve Kılıç, 2022). Elde edilen değerlerin bu sınırlar içinde olduğu görülmüştür. Puanların normal dağılım göstermesi nedeniyle çalışmada parametrik testler uygulanmıştır. DÖFÖ ve TTDTT arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizi, şiddet türü sayısına göre grup farklarını belirlemek için ANOVA ve farkın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak üzere Tukey testi kullanılmıştır.

3.1. Betimsel İstatistikler

Araştırma kapsamında yapılan analizlerde, DÖFÖ puanlarının ortalaması 37.46 (SS=7.60), TTDTT puanlarının ortalaması ise 59.66 (SS=6.27) olarak bulunmuştur.

Tablo 1. Betimsel istatistikler

	N	Minimum	Maksimum	Ort.	SS
DÖFÖ	401	22.00	50.00	37.46	7.60
TTDTT	401	40.00	69.00	59.66	6.27

3.2. DÖFÖ ile TTDTT Korelasyon Analizi

Yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre, DÖFÖ ile TTDTT arasında pozitif yönlü ve güçlü düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = 0.853$, $p < 0.01$). Bireylerin duygusal farkındalık seviyelerinin, yüz ifadelerini doğru tanıma becerileriyle yüksek düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, duygusal öz-farkındalık ile yüz ifadelerinden duyguları tanıma becerilerinin paralel bir şekilde geliştiğini ve birbirini destekleyen beceriler olduklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 2. DÖFÖ ile TDDTT korelasyon analizi

		DÖFÖ	TTDDTT
DÖFÖ	R	1	
	P		
	N	401	
TTDDTT	R	.853**	1
	P	0,000	
	N	401	401

** $p < .05$

Korelasyon katsayısı güç düzeyleri; $0 \leq r \leq 0.25$ çok zayıf, $0.26 \leq r \leq 0.49$ zayıf, $0.50 \leq r \leq 0.69$ orta, $0.70 \leq r \leq 0.89$ güçlü, $0.90 \leq r \leq 1$ çok güçlü (Akgül vd., 2003, s. 358).

3.3. DÖFÖ ile TDDTT Şiddete Maruz Kalma T Testi Analizi

DÖFÖ ile TDDTT şiddete maruz kalma durumu açısından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan t testi sonuçları tablo 3’de verilmiştir. DÖFÖ ile TDDTT şiddete maruz kalma durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Ortalama puanlara göre şiddete maruz kalmayanların, şiddete maruz kalanlara göre daha yüksek puana sahip olduğu söylenebilir. Diğer bir deyişle, şiddet deneyiminin bireylerin duygusal işleyişi ve yüz ifadeleri üzerinden duygu tanıma yeterlilikleri üzerinde olumsuz bir etkisi olabileceği söylenebilir.

Tablo 3. DÖFÖ ile TDDTT şiddete maruz kalma durumu açısından farklılık gösterme analizi

Şiddete Maruz Kalma		N	Ort.	SS	t	P
DÖFÖ	Evet	145	30.70	4.87	-19.177	0.000*
	Hayır	256	41.30	6.03		
TTDDTT	Evet	145	54.24	4.84	-17.109	0.000*
	Hayır	256	62.72	4.73		

* $p < .05$

3.4. DÖFÖ ile TDDTT Şiddet Türlerine Göre T Testi Analizi

DÖFÖ ve TDDTT puanlarının fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet türlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem için t-testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, tüm şiddet türleri açısından DÖFÖ ve TDDTT puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < .05$). En yüksek fark, duygusal şiddete maruz kalan bireyler ile şiddet yaşamayan bireyler arasında gözlenmiştir. Bu farkı, sırasıyla fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddet grupları takip etmiştir. Bulgular, maruz kalan şiddet türünün, duygu farkındalığı ve yüz ifadelerini tanıma üzerinde anlamlı düzeyde farklılık yarattığını ortaya koymuştur.

Tablo 4. DÖFÖ ile TTDTT kaç tane şiddet gördüğü bakımından farklılık gösterme analizi

Şiddet Türü	Şiddet	N	DÖFÖ Ort.	SS	t	p	TTDT T Ort.	SS	t	p
Fiziksel	Hayır	282	40.73	6.24	20.857	0.000*	62.26	4.91	20.857	0.000*
	Evet	119	29.71	4.10			53.50	4.63		
Duygusal	Hayır	230	42.48	4.92	23.896	0.000*	63.56	3.96	20.904	0.000*
	Evet	171	30.71	4.82			54.40	4.80		
Cinsel	Hayır	335	39.04	7.01	13.198	0.000*	60.87	5.69	10.013	0.000*
	Evet	66	29.47	5.00			53.48	5.44		
Ekonomik	Hayır	357	38.50	7.33	14.661	0.000*	60.41	6.14	11.459	0.000*
	Evet	43	29.09	3.35			53.49	3.34		

* $p < .05$

3.5. Maruz Kalınan Şiddet Sayısına Göre DÖFÖ ve TTDTT Puanlarının ANOVA ile İncelenmesi

DÖFÖ ve TTDTT puanlarının, maruz kalınan şiddet türü sayısına göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yapılan ANOVA analizinin sonuçları tablo 5'te verilmiştir. DÖFÖ ile TTDTT, maruz kalınan şiddet türlerinin sayısı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Ortalama puanlara göre şiddet deneyimi olmayan bireylerin, en az bir tür şiddete maruz kalanlara kıyasla daha yüksek puana sahip olduğu söylenebilir. Ortaya çıkan veriler, çoklu şiddet deneyimlerinin bireylerin duygusal bilişsel süreçlerini olumsuz etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Tablo 5. Maruz kalınan şiddet sayısına göre DÖFÖ ve TTDTT puanlarının ANOVA analizi

		N	Ort.	SS	F	p
DÖFÖ	Hiç görmedi	227	42.62	4.76	168.652	0.000*
	1 tane	35	34.17	5.60		
	2 tane	66	30.80	4.09		
	3 tane	57	29.37	4.47		
	4 tane	16	27.88	3.01		
TTDTT	Hiç görmedi	227	63.62	3.93	121.552	0.000*
	1 tane	35	57.37	4.83		
	2 tane	66	54.65	3.97		
	3 tane	57	53.02	5.43		
	4 tane	16	52.75	2.65		

* $p < .05$

3.6 Şiddet Türü Sayısına Göre DÖFÖ ve TTDTT Puanlarının Tukey Testi ile Karşılaştırılması

Yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testleri sonucunda, hem DÖFÖ hem de TTDTT puanlarının, katılımcıların maruz kaldıkları şiddet türü sayısına göre anlamlı biçimde farklılaştığı bulunmuştur.

Tablo 6. Maruz kalınan şiddet sayısına göre DÖFÖ ve TTDTT puanlarının Tukey analizi

Ölçek	Grup 1	Grup 2	Ortalama Fark	SE	%95 GA Alt	%95 GA Üst	P
DÖFÖ	1 tür	2 tür	1.12	0.76	-0.9918	3.2342	0.593
		3 tür	1.45	0.78	-0.7237	3.6185	0.3595
		4 tür	0.9	1.13	-2.2341	4.0341	0.9343
		Hiç görmedi	-1.04	0.66	-2.8684	0.7906	0.5266
DÖFÖ	2 tür	3 tür	0.33	0.67	-1.5179	2.1702	0.9887
		4 tür	-0.22	1.05	-3.1383	2.6959	0.9996
		Hiç görmedi	-2.16	0.51	-3.5863	-0.734	0.0004*
DÖFÖ	3 tür	4 tür	-0.55	1.07	-3.5068	2.4121	0.9867
		Hiç görmedi	-2.49	0.55	-3.9972	-0.9754	0.0001*
DÖFÖ	4 tür	Hiç görmedi	-1.94	0.98	-4.6577	0.7799	0.2906
TTDTT	1 tür	2 tür	-2.65	0.87	-5.0519	-0.2561	0.0216
		3 tür	-4.29	0.89	-6.7518	-1.8242	0.000*
		4 tür	-4.71	1.28	-8.2622	-1.1489	0.003*
		Hiç görmedi	6.31	0.75	4.235	8.3874	0.000*
TTDTT	2 tür	3 tür	-1.63	0.76	-3.7266	0.4587	0.2054
		4 tür	-2.05	1.2	-5.3619	1.2589	0.4362
		Hiç görmedi	8.97	0.58	7.3468	10.5837	0.000*
TTDTT	3 tür	4 tür	-0.42	1.21	-3.776	2.9409	0.9971
		Hiç görmedi	10.6	0.62	8.8846	12.3138	0.000*
TTDTT	4 tür	Hiç görmedi	11.02	1.11	7.9314	14.1021	0.000*

* $p < .05$

Hiç şiddet yaşamamış bireylerin, 1, 2, 3 ve 4 tür şiddet yaşamış bireylere kıyasla her iki ölçekte de anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldığı görülmüştür ($p < .001$). Ayrıca 1 tür şiddet yaşamış bireylerle daha fazla türde şiddete maruz kalan bireyler arasında da anlamlı farklar tespit edilmiştir. Buna karşın, 3 ve 4 türde şiddet yaşamış gruplar arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p > .05$). Bu bulgular, şiddet sayısının artmasının hem bireylerin duygusal öz-farkındalık düzeylerini hem de yüz ifadelerinden duyguları doğru tanıma becerilerini olumsuz etkilediğini göstermektedir.

3.7. DÖFÖ ve TTDTT Puanlarının Yardım Alma Durumuna Göre ANOVA ile İncelenmesi

DÖFÖ ve TTDTT puanlarının, maruz kalınan yardım alma durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yapılan ANOVA analizinin sonuçları tablo 7’te verilmiştir. DÖFÖ ile TTDTT yardım alma durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Ortalama puanlara göre yardım alanların, yardım almayanlara göre daha yüksek puana sahip

olduğu söylenebilir. Bu bulgu, profesyonel ya da sosyal yardım kanallarından destek almanın, bireylerin hem kendi duygularını fark etme ve anlama hem de başkalarının duygularını doğru şekilde tanıma kapasitelerini geliştirdiğine işaret etmektedir.

Tablo 7. DÖFÖ ile TTDDT yardım alma durumu bakımından ANOVA analizi

Yardım Alma		N	Ort.	SS	F	p
DÖFÖ	Evet	30	37.87	4.94	202.400	0.000*
	Hayır	120	29.33	3.71		
	Şiddete maruz kalmadım	251	41.30	6.03		
TTDDT	Evet	30	60.90	3.74	206.095	0.000*
	Hayır	120	52.86	3.86		
	Şiddete maruz kalmadım	251	62.76	4.71		

* $p < .05$

3.8. DÖFÖ Puanlarının Yardım Alma Durumuna Göre Çoklu Karşılaştırması (Tukey)

Tukey testi sonuçlarına göre, yardım alma durumu ile bireylerin duygusal öz-farkındalık düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Analiz sonucunda elde edilen ortalama farklar, güven aralıkları ve anlamlılık düzeyleri bu farklılıkların yönünü ve büyüklüğünü ortaya koymuştur. Yardım alan bireylerin DÖFÖ puanları, yardım almayan bireylerin puanlarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksektir ($Mean\ Diff = 8.54, p < .001$). Bu durum, yardım alan bireylerin duygularını fark etme, anlama ve tanıma konularında daha gelişmiş bir içgörüye sahip olduklarını göstermektedir. Öte yandan, yardım almayan bireylerin, şiddet görmediğini belirten bireylerden anlamlı şekilde daha düşük puan aldığı görülmektedir ($Mean\ Diff = -11.97, p < .001$). Bu fark, şiddet görmemenin duygusal öz-farkındalık üzerinde koruyucu etkisini göstermektedir. Bununla birlikte, yardım alan bireyler ile şiddet yaşamamış bireyler arasında da anlamlı bir fark bulunmuştur ($Mean\ Diff = -3.43, p < .001$). Bu bulgu, yardım almanın şiddetin duygusal öz-farkındalık üzerindeki etkilerini tamamen ortadan kaldırmadığını, şiddet yaşamamış bireylerin ise bu etkilerden korunmuş olduğunu göstermektedir.

Tablo 8. Yardım alma durumuna göre DÖFÖ puanları – Tukey testi sonuçları

Yardım Alma		Ortalama Fark	SE	%95 GA	p
Evet	Hayır	8.54	0.68	6.45, 10.63	.001*
Evet	Şiddet görmedim	-3.43	0.70	-5.59, -1.26	.001*
Hayır	Şiddet görmedim	-11.97	0.39	-12.98, -10.96	.001*

* $p < .001$

3.9. TTDTT Puanlarının Yardım Alma Durumuna Göre Çoklu Karşılaştırması (Tukey)

Tukey testi sonuçları, yardım alma durumuna göre bireylerin yüz ifadelerinden duyguları tanıma düzeylerinde (TTDTT puanlarında) anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Tablo 8. Yardım alma durumuna göre TTDTT puanları – Tukey testi sonuçları

Yardım Alma		Ortalama Farkı	SE	%95 GA	p
Evet	Hayır	8.03	0.61	6.23, 9.83	.001*
Evet	Şiddet görmedim	-1.86	0.62	-3.71, -0.02	.013*
Hayır	Şiddet görmedim	-9.90	0.34	-10.80, -9.00	.001*

* $p < .05$

Yardım alan bireylerin TTDTT puanları, yardım almayan bireylere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksektir ($Mean Diff = 8.03, p < .001$). Bu sonuç, yardım alan bireylerin sosyal bilişsel işlevler açısından daha iyi bir performans sergilediklerini düşündürmektedir.

Şiddet yaşamamış bireylerin, yardım almayan bireylerden anlamlı şekilde daha yüksek TTDTT puanına sahip olduğu görülmektedir ($Mean Diff = -9.90, p < .001$). Bu fark, şiddet mağduru olup yardım almayan bireylerin duygusal yüz ifadelerini tanıma becerilerinde belirgin bir düşüş yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca, yardım alan bireyler ile şiddet yaşamamış bireyler arasında da anlamlı bir fark bulunmaktadır ($Mean Diff = -1.86, p = .013$). Bu fark, şiddet deneyimi sonrasında yardım alınmış olsa bile, duyguları tanıma becerilerinin şiddet yaşamamış bireylere kıyasla daha düşük düzeyde kaldığını göstermektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, şiddete uğrayan kadınların duygusal öz-farkındalık düzeyleri ile yüz ifadelerinden duyguları algılama biçimleri incelenmiştir. Hem alanyazında duygu ifadelerini algılama biçimleri ile ilgili yapılan araştırmaların sınırlılığı hem de şiddet mağduriyeti ve duygu ifadelerini algılama biçimleri arasındaki ilişkinin bir arada çalışıldığı bir araştırmanın bulunmaması göz önüne alındığında yapılan araştırmanın literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Araştırma, şiddet mağduru kadınların temel duyguları tanıma becerilerini ve duygusal öz farkındalık düzeylerini inceleyerek, maruz kalınan şiddet türleri ile duyguları algılama arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik önemli bulgular sunmuştur. Veriler, hem istatistiksel sonuçlar hem de literatürle birlikte değerlendirildiğinde, duygusal öz farkındalığın ve yüz ifadelerinden duyguları tanımanın, şiddet deneyimiyle doğrudan bağlantılı olduğunu göstermektedir. Bulgular, fiziksel, cinsel, ekonomik ve

özellikle duygusal şiddet türlerine maruz kalan kadınların, temel duyguları tanımada belirgin güçlükler yaşadığını ortaya koymuştur. Bu durum, travmatik deneyimlere sahip bireylerde, yüz ifadelerinden başkalarının duygusal durumlarını tanımaya yönelik görevlerde duygu tanıma performansının düşük olduğu; ayrıca basit olay ve durumlarda bir kişinin duygusal durumunu anlamaya yönelik görevlerde zayıf performans sergilendiği görüşüyle örtüşmektedir (Stevens ve Jovanovic, 2019).

Şiddet türlerine göre yapılan incelemede, en büyük farkın duygusal şiddete maruz kalmış kadınlarla, şiddet görmeyen kadınlar arasında olduğu tespit edilmiştir. Duygusal şiddetin doğrudan fiziksel bir etki yaratmaması, bu şiddet türünün görünürlüğünü azaltmakta ve bireyde yarattığı yıkımın fark edilmesini güçleştirmektedir (Çalışkan ve Çevik, 2018). Ayrıca, duygusal şiddetin farklı alanlarda ve çeşitli biçimlerde ortaya çıkabilmesi; fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddetle iç içe geçerek bu şiddet türlerinin içinde tetikleyici ya da pekiştirici bir işlev üstlenmesine yol açabilmektedir (Orbay, 2022). Nitekim, bir şiddet türünün diğer şiddet biçimlerini besleyici ya da şiddetlendirici etkisi, bu çalışmada elde edilen bulguları da desteklemektedir. Maruz kalınan şiddet türlerinin sayısı arttıkça, bireylerin duygusal öz-farkındalık düzeylerinde ve duyguları tanıma becerilerinde gözlemlenen azalma, şiddetin iç içe geçmiş doğasının birey üzerindeki yıpratıcı etkisini açıkça ortaya koymaktadır.

Özellikle duygusal şiddet türünün, yüz ifadelerini tanıma doğruluğunu anlamlı düzeyde azaltması, görünmez travmaların bireyin iç dünyasında nasıl derin izler bıraktığını, şiddetin çoğu zaman yalnızca fiziksel yaralarla değil, duygusal ve bilişsel yıkımlarla da meydana geldiğini gözler önüne sermektedir. Tüm bu bulgular, kadının sadece fiziksel güvenliğinin değil, duygusal güvenliğinin de korunmasının ne kadar hayati olduğunu bir kez daha vurgulamaktadır.

Dikkat çeken bir diğer bulgu, destek alan kadınların duygusal öz-farkındalık düzeylerinin ve duygu ifadelerini tanıma becerilerinin daha yüksek olmasıdır. Şiddet mağdurlarının yardım arama süreci; yaşanan şiddeti fark etme, yardım istemeye karar verme ve uygun destek kaynağına yönelme aşamalarını içerir (Lelaurain ve Lemoine, 2017). Ancak özellikle cinsel şiddet vakalarında, utanç, toplumsal baskılar, ekonomik bağımlılık ve damgalanma korkusu gibi etkenler bu süreci zorlaştırmaktadır (Meyer vd., 2007; Çötök, 2015; Jewkes ve Garcia-Moreno, 2002). Mağdurlar çoğunlukla resmi destek yerine aile ve arkadaş çevresine yönelmekte, ancak bu gayri resmi kaynaklar genellikle sınırlı ve yetersiz kalmaktadır (Kaukinen, 2002; McCart vd., 2010). Ayrıca, şiddetin nedenine ilişkin algılar ve kurumsal destek sistemlerine duyulan güvensizlik de yardım arama davranışını olumsuz etkilemektedir (Ergöçmen vd., 2013; Pijlman vd., 2023). Buna karşın, bilişsel davranışçı terapi ve güçlendirme programları gibi profesyonel müdahalelerin, şiddetin kadınlar üzerindeki olumsuz etkilerini azalttığı ve yeniden şiddete maruz kalma riskini düşürdüğü görülmektedir (Karakurt vd., 2022). Güçlü gayri resmi destek ağları da benzer şekilde, travmanın etkilerini hafifletmekte ve koruyucu bir rol üstlenmektedir (Davies vd., 2023). Tüm bu bulgular, yardım almanın bireyin üzerinde olumlu etkiler yarattığını ve çalışmamızda incelenmiş duygusal öz-farkındalık ile duygu tanıma becerilerindeki artışla da doğrudan örtüştüğünü

göstermektedir. Bu durum, yardım alma davranışının sadece iyileşme süreci açısından değil, duyguların farkındalığı açısından da belirleyici ve fark yaratan bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır

Araştırmamızda elde edilen tüm bu bulgular, mevcut literatürle örtüşmektedir. Ancak şiddet ve kadına yönelik şiddet, günümüzde hâlâ yaygınlığını koruyan ve çözüm bekleyen önemli bir toplumsal sorun niteliğindedir. Bu nedenle, alanyazına katkı sağlayacak yeni araştırmaların sürdürülmesi ve şiddetin farklı boyutlarını ele alan çalışmalarla bu alanın desteklenmesi, gerçekleştirilecek her yeni araştırmayı anlamlı ve değerli kılmaktadır.

Gelecek araştırmalarda, benzer materyallerle yürütülecek çalışmalara; şiddetin süresi ve devamlılığı, şiddeti uygulayan kişinin mağdurla ilişkisi, alınan yardımın türü ve niteliği ile mağdurun geliştirdiği olası baş etme mekanizmaları gibi faktörlerin dâhil edilmesi, araştırma kapsamının genişletilmesine ve konunun daha derinlemesine incelenmesine katkı sağlayacaktır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Bu çalışmada, yazarlar arasında herhangi bir finansal, profesyonel, kişisel veya kurumsal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Adolphs, R., Damasio, H., Tranel, D. ve Damasio, A., R. (1996). Cortical systems for the recognition of emotion in facial expressions. *Journal of Neuroscience*, 16(23), 7678–7687.
- Akgül, A. ve Çevik, O. (2003). *İstatistiksel analiz teknikleri*. Emek Ofset.
- Akhter, N., Nordine, S. ve Levinson, M. (2009). PTSD and its effects on emotional processing. *Journal of Affective Disorders*, 115(3), 386-391.
- Akkaş, İ. ve Uyanık, Z. (2016). Kadına Yönelik Şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(1), 32-42.
- Çalışkan, H. ve Çevik, E., İ. (2018). Kadına yönelik şiddetin belirleyicileri: Türkiye örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 218-233.
- Çeçen, A., R. (2002). Duygular insan yaşamında neden vazgeçilmez ve önemlidir? *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(9).
- Çelik, H. ve Aydoğdu, B., N. (2018). Duygu Odaklı Terapi: Psikoterapide Yeni Bir Yaklaşım. *E-Kafkas Journal of Educational Research*, 5(2), 50-68. <https://doi.org/10.30900/kafkasegt.439247>
- Çötök, N., A. (2015). Toplumsal cinsiyet rolü dâhilinde kadına şiddet olgusuna karşı kadın algısı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3), 778-790.
- Darwin, C. (1998). *The expression of the emotions in man and animals* (3rd ed.). Oxford University Press (Original work published 1872).
- Davies, R., L., Rice, K. ve Rock, A., J. (2023). A systematic review of informal supporters of intimate partner violence survivors: the intimate partner violence model of informal supporter readiness. *PeerJ*, 11, e15160. <https://doi.org/10.7717/peerj.15160>
- Dror, O., E. (2013). The Cannon–Bard Thalamic Theory of Emotions: A brief genealogy and reappraisal. *Emotion Review*, 6(1), 13-20. <https://doi.org/10.1177/1754073913494898>
- Ekman, P., Sorenson, E., R. ve Friesen, W., V. (1969). *Pan-cultural elements in facial displays of emotion*. *Science*, 164(3875), 86-88. <https://doi.org/10.1126/science.164.3875.86>
- Ergöçmen, B., A., Yüksel-Kaptanoğlu, İ. ve Jansen, H., A. (2013). Intimate partner violence and the relation between help-seeking behavior and the severity and frequency of physical violence among women in Turkey. *Violence Against Women*, 19(9), 1151-1174.
- Frueh, B., C., Hamner, M., B., Cahill, S., P., Gold, P., B. ve Hamlin, K., L. (2000). Apparent symptom overreporting in combat veterans evaluated for PTSD. *Clinical Psychology Review*, 20(7), 853–885. [https://doi.org/10.1016/S0272-7358\(99\)00015-X](https://doi.org/10.1016/S0272-7358(99)00015-X)
- Görücü, M. (2024). Violence against women: Definition, types and the role of men. *Journal of Action Qualitative ve Mixed Methods Research (JAQMER)*, 3(2), 37-49.

- Karakurt, G., Koç, E., Katta, P., Jones, N. ve Bolen, S., D. (2022). Treatments for female victims of intimate partner violence: Systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 13, 793021. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.793021>
- Kirsch, V. ve Brunnhuber, S. (2006). PTSD and emotion regulation: The impact of post-traumatic stress disorder on facial expression recognition. *Biological Psychiatry*, 59(4), 292-298.
- Krantz, G. ve Garcia-Moreno, C. (2005). Violence against women. *Journal of Epidemiology ve Community Health*, 59(10), 818-821.
- Maranon, C. (1924). *L'émotion et l'adrénaline*. *Archives de Psychologie*, 16, 177-220.
- Lelaurain, S. ve Lemoine, M. (2017). Intimate partner violence and help-seeking: A systematic review and social psychological tracks for future research. *European Psychologist*, 22(4), 263-281. <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000296>
- Masten, C., L., Guyer, A., E., Hodgdon, H., B., McClue, E., L., Charney, D., S., et al. (2008). Neural processing of emotional cues in PTSD. *Neuropsychopharmacology*, 33(11), 2656-2663.
- McCart, M., R., Smith, D. W. ve Sawyer, G., K. (2010). Help seeking among victims of crime: A review of the empirical literature. *Journal of Traumatic Stress: Official Publication of The International Society for Traumatic Stress Studies*, 23(2), 198-206.
- Meyer, L., McConnell, J., Fensham, L., Groth, L., Jansen, R. ve Phillips, V. (2007). Assessment of the implementation of the domestic violence act and its effects on the lives of women seeking protection orders – A study of abused women at four courts in eThekweni. Pretoria, South Africa: Lawyers for Human Rights.
- Mills, J., F. ve McLean, C., P. (2015). The effects of trauma on the ability to recognize facial emotions. *Journal of Traumatic Stress*, 28(4), 348-351.
- Orbay, İ. (2022). Görünmeyene ışık tutmak: Psikolojik şiddet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(1), 267-290. <https://doi.org/10.33417/tsh.975139>
- Özcan, H. ve Uzun, S. (2023). Aile içi şiddetin kadın sağlığı üzerindeki etkileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 7(1), 25-37.
- Pijlman, V., Eichelsheim, V., Pemberton, A. ve de Waardt, M. (2023). "Sometimes it seems easier to push it away": A study into the barriers to help-seeking for victims of sexual violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(11-12), 7530-7555.
- Plutchik, R. ve Kellerman, H. (2013). *Theories of emotion*. Academic Press.
- Reisenzein, R. (1983). The Schachter theory of emotion: Two decades later. *Psychological bulletin*, 94(2), 239.
- Schachter, S. ve Singer, J. (1962). Cognitive, social, and physiological determinants of emotional state. *Psychological Review*, 69(5), 379-399. <https://doi.org/10.1037/h0046234>
- Shaughnessy, J., J. ve Zechmeister, E., B. (2021). *Psikolojide araştırma yöntemleri* (N. Çelebi, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık.

- Simpson, L., E., Raudales, A., M., Reyes, M., E., Sullivan, T., P. ve Weiss, N., H. (2022). Intimate partner violence and posttraumatic stress symptoms: indirect effects through negative and positive emotion dysregulation. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(15–16), NP14008–NP14035. <https://doi.org/10.1177/08862605211006371>
- Stevens, J., S. ve Jovanovic, T. (2019). Role of social cognition in post-traumatic stress disorder: A review and meta-analysis. *Genes, Brain and Behavior*, 18(1), e12518. <https://doi.org/10.1111/gbb.12518>
- Subaşı, N. ve Akın, A. (2003). Kadına yönelik şiddet: Nedenleri ve sonuçları. (A. Akın, Ed.) *Tophumsal cinsiyet, sağlık ve kadın* (s. 231–247). Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Taccini, F., Rossi, A., A. ve Mannarini, S. (2024). Unveiling the role of emotion regulation in the relationship between intimate partner violence increases and post-traumatic stress disorder: A mediation analysis. *Behavioral Sciences*, 14(9), 799. <https://doi.org/10.3390/bs14090799>
- Tatar, A., Bekiroğlu, B., Çelikbaş, B., Özdemir, H., Yağizer, R., Battal, F., ... ve Astar, M. (2017). Duygusal öz farkındalık ölçeği'nin Türkçe'ye çevrilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 4(13), 1484-1493.
- Tuna, Y. ve Kayaoğlu, A. (2011). *Birey ve davranış*. Anadolu Üniversitesi.
- Turan, F., Sütçübaşı, B. ve Taş, C. (2020). Türk toplumunda sağlıklı bireylerin yüz ifadelerinden oluşan duyguları tanımlama testinin geliştirilmesi, geçerlilik ve güvenilirliği. *The Journal of Neurobehavioral Sciences*, 7, 1-7. <https://doi.org/10.5455/JNBS.1564127380>
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2011). *Kadına yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*. TBMM Yayınları.
- Türkiye Cumhuriyeti. (2012). *Ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun* (Kanun No: 6284). Resmi Gazete.
- Urhan Torun, B. (2018). Beden dili. (Fidan, M. ve Urhan Torun, B. Ed.). *Konuşulmayan dil sözsüz iletişim* içinde (s.53-104). Gazi Kitabevi.
- Uysal, İ. ve Kılıç, A. (2022). Normal dağılım ikilemi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 12(1), 220-248.
- World Health Organization (WHO). (2002). *World report on violence and health*. WHO Press.